

Nr 403.

Av herrar Eskilsson och Cassel, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till ny ungdomsanstalt för svårbehandlade m. m.

Det kriminalpolitiska reformarbete som under de senaste decennierna bedrivits inom landet har visat sig medföra icke obetydligt ökade utgifter för staten. Det har varit nödvändigt att successivt söka utbygga fångvårdsanstalterna, socialvårdens ungdomsvårdsskolor och anstaltsorganisationen över huvud taget. Dessutom har man måst uppbygga en organisation för genomförandet av kriminalvården i frihet.

Speciellt de behandlingsresurser, som stå till förfogande för omhändertagande av lagbrytare i åldern 18—21 år, ha visat sig synnerligen bristfälliga. Den grundtanke som ligger bakom 1934 års ungdomsfängelselag, nämligen att den unge brottslingen behöver fostran snarare än straff och att samhället bör bereda möjlighet för dessa lagbrytare att fostras och utbildas var och en efter sina individuella behov och förutsättningar, har icke kunnat realiseras på grund av bristande resurser. Man har icke lyckats genomföra en sådan radikal anstaltsreform som den nya vårdmetoden förutsätter. I stället har man sökt reda sig med en provisorisk om- och utbyggnad av äldre för ungdomsvård föga lämpade fängelsebyggnader. Härigenom ha ungdomsfängelseidéns principer kommit att bli förfuskade. Yrkesutbildning och fostran ha måst komma i andra hand och ha icke tillfredsställande kunnat genomföras. Klientelet inom de förefintliga anstalterna har fått en olycklig sammansättning, vilket lett till ökad rymningsfrekvens och i enskilda fall till rent myteri mot fångvårdsledningen.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 122 vitsordas det bedrövliga tillståndet på hithörande område, och justitieministern hemställer om ett investeringsanslag av 500 000 kronor för förberedelsearbeten till en ny ungdomsanstalt för svårbehandlade. Byggnadskostnaderna för anstalten samt kostnaderna för inredning och utrustning ha av ungdomsanstaltsutredningen uppskattats till 6 900 000 kronor. Med hänsyn till den stegring av byggnadskostnaden som ägt rum sedan utredningen avlämnade sitt betänkande och som ytterligare torde vara att vänta är det sannolikt att beloppet måste uppräknas väsentligt. Socialstyrelsen uppskattar stegringen till 20 % och totalsumman till ca 8,2 miljoner kronor. Antalet befattningshavare vid anstalten beräknas till 55. Dessa siffror te sig skrämmande höga om man beaktar att anstalten endast har plats för 65 elever. Vårdkostnaderna per år och elev lära komma att ligga mellan 15 000 och 20 000 kronor eller mer än 40 kronor per dag och elev. Till en jämförelse förtjänar nämnas att kostnaderna, häri inbegripet även undervisning, å en förstklassig internatskola stanna vid cirka 4 000 kronor för år.

Uppenbarligen måste vårdkostnaderna för detta svårskötta klientel bli relativt höga, särskilt med hänsyn till den kvalificerade personal, som måste användas för uppgiften. Men det är likväl nödvändigt att man söker behålla sinnet för proportioner och icke låter sitt starka intresse för just detta reformarbete föra därhän att man glömmer, att det på fångvårdens område icke minst när det gäller de unga brottslingarna finnas andra betydelsefulla frågor, som pocka på omedelbar lösning. Såsom framgår av JO:s berättelse till årets riksdag befinner sig flertalet fångvårdsanstalter i riket i ett beklämmande skick med bristande hygien och utan möjlighet att differentiera klientelet. Här behövas omedelbara åtgärder för att råda bot mot de mest skriande missförhållandena.

Hela systemet med den fria fångvården med villkorlig dom och villkorlig frigivning förutsätter att man har tillräckligt många skyddskonsulenter, så att de verkligen kunna ta sig an de dömda och ge dem en personlig vård. Så är emellertid för närvarande ingalunda förhållandet. Skyddskonsulenterna, vilkas antal endast uppgår till 19, äro överhopade med arbete och ha ingen möjlighet att uppehålla kontakt med sina skyddslingar. Följden har blivit att dessa i onödigt stort antal återfalla i brott. En utbyggnad av konsulentorganisationen framstår, såsom departementschefen vid anmälan av frågan i årets statsverksproposition anförde (II HT s. 71), som den angelägnaste åtgärden på det kriminalpolitiska området.

Vi äro på det klara med att ett nytt ungdomsfängelse måste tillskapas, men även frågorna om en omedelbar upprustning av fångvårdsanstalterna och en utbyggnad av skyddskonsulentorganisationen pocka på en snabb lösning. Eftersom vi sakna medel att på en gång tillgodose dessa tre ändamål synes det oss ur fångvårdens synpunkt angeläget att man visserligen nu bygger ett ungdomsfängelse efter ungefär de principer som propositionen anger men att man därvid så långt det kan bli förenligt med en effektiv vård håller de ekonomiska anspråken nere. De medel som sålunda ha inbesparats böra användas för upprustningen av befintliga fängelser och för utbyggnad av skyddskonsulentorganisationen.

Vi finna sålunda att planerna på ett ungdomsfängelse vid Roxtuna måste revideras, så att kostnaderna för såväl anläggningen som löpande vård väsentligt beskäras. Detta skulle ligga helt i linje med de uttalanden i ämnet som under fjolåret gjordes av statsutskottet och som föregingo riksdagens principbeslut rörande fångvårdens framtida organisation. Innan en ny kalkyl framlagts, synes anslag för planens realiserande icke böra beviljas.

Med stöd av vad ovan anförts hemställs,

att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till ny ungdomsanstalt för svårbehandlade m. m. måtte hemställa om ny utredning.

Stockholm den 10 april 1951.

Carl Eskilsson.

Leif Cassel.